

CILTSDARBA PROGRAMMA

TRUŠKOPIBĀ

2011. gadam un tuvākai perspektīvai līdz 2016.
gadam

Programma apstiprināta Latvijas sīkdzīvnieku audzētāju biedrības (LSAB)
„Trusis un citi” 2011. gada 8. marta valdes sēdē

Saturs

Ievads	3
1. Ciltsdarba programmas pamatojums	4
1.1. Ciltsdarba mērķis	4
1.2. Ciltsdarba uzdevumi	5
2. Šķirnes trušu pārraudzības kārtība un pārraudzībā esošo šķirnes trušu raksturojums	5
3. Audzēšanas metodes	8
3.1. Tīraudzēšana	8
3.2. Krustošana	9
4. Ciltsdarba organizēšana šķirnes trušu saimniecībās	10
4.1. Veicamie pasākumi	10
4.2. Izlase un atlase	10
5. Trušu identifikācijas sistēma	11
6. Trušu izcelsmes reģistrācijas sistēma, ciltsdokumentācija	11
7. Trušu ciltsvērtības noteikšana	13
7.1. Produktivitātes vērtēšana	15
7.2. Šķirnes trušu vērtēšana pēc fenotipa	16
7.3. Jauntrušu novērtēšana	16
8. Šķirnes trušu pārdošana vaislai	17
9. Ciltsgrāmatas kārtošanas metodika	17
9. Jaunu šķirņu veidošana un apstiprināšana	18

Pielikumi

1. Ciltsdokumentos izmantotie trušu šķirņu saīsinājumi
2. Vēlamā trušu dzīvmasa, kg
3. Plānotie sniedzamie rezultāti šķirnes saimniecībās 2011.-2016. gadam
4. Saimniecību reģistrs, kurās plānots veikt ciltsdarbu
5. Nolikums šķirnes dzīvnieku audzēšanas saimniecību atestācijai
6. Pārskats par iepriekšējās darbības pieredzi ciltsdarbā

Ciltsdarba programma izstrādāta saskaņā ar spēkā esošiem normatīviem dokumentiem. Programmu sagatavoja Latvijas sīkdzīvnieku audzētāju biedrības „Trusis un citi” ciltsdarba speciālisti Mirdza Siliņa un Dzintars Rancāns.

Ievads

Nozares mērķis ir iegūt pēc iespējas vairāk un labāku produkciju. Šī mērķa sasniegšanai nepietiek tikai ar labiem ēdināšanas un turēšanas apstākļiem, ar labas trušu šķirnes izvēli. Šķirne pastāvīgi ir jāpilnveido izlases un atlasē ceļā, izmantojot līnijas un saimes(ģimenes). Iedzimtības ceļā vecāki savas īpašības pārmanto pēcnācējiem, tomēr tie nekad nav savu vecāku tieša kopija. Prasmīgi izmantojot zināšanas par dzīvo organismu iedzimtības un mainības likumībām, iespējams iegūt sev vēlamus rezultātus.

Lai sekmētu mērķtiecīgu selekcijas darbu, šķirnes dzīvnieku audzētāju organizācijai saskaņā ar tās atbilstības kritērijiem jānodrošina pārraudzība un vērtēšana šķirnes trušu saimniecībās un saimniecībās, kas kandidē uz šo statusu. Savukārt audzētājiem nepieciešama profesionālā izaugsme- apgūstot vajadzīgās zināšanas un iemaņas truškopībā. Ņemot vērā pašreizējo Latvijas ekonomisko situāciju, var prognozēt, ka daudzas ģimenes varētu audzēt trušus tikai pašpatēriņam.

Lai nodrošinātu vietējo un ārējo tirgu ar kvalitatīvu trušu gaļu, nepieciešams palielināt komerciālo ganāmpulku skaitu, kur nodarbosies ar trušu gaļas ražošanu.

Savukārt šķirnes trušu saimniecībās ciltsdarba speciālistu pārraudzībā jāveic padziļināts selekcijas darbs atbilstoši izvēlētajai trušu šķirnei un selekcionējamām šķirnes pazīmēm.

Turpmākā truškopības attīstībā jāorientējas galvenokārt uz kvalitatīvas jauntrušu gaļas ieguvī ar pēc iespējas lielāku kautiznākumu un dzīvmasu no 3-4 mēnešus veciem dzīvniekiem, kā arī uz vaislas materiāla ražošanu un perspektīvā arī uz jaunu, Latvijas apstākļiem piemērotu trušu šķirņu veidošanu.

1. Ciltsdarba programmas pamatojums

Lai īstenotu selekcijas programmu, noteikti sekojoši ciltsdarba mērķi un uzdevumi 2011. gadam un tuvākai perspektīvai līdz 2016. gadam.

1.1. Ciltsdarba mērķis

Ciltsdarba mērķis ir:

- saglabāt un pavairot pārraudzībā esošo trušu šķirņu genofondu;
- palielināt tīršķirnes dzīvnieku skaitu un uzlabot to kvalitāti;
- vienotas šķirnes trušu selekcijas datu bāzes izveidošana un uzturēšana;
- jaunu šķirnes trušu saimniecību izveidošana un esošo pilnveidošana.

Izvirzītā mērķa sasniegšanai trušu ganāmpulkos pielietot tīraudzēšanu, kā arī starpšķirņu krustošanu, krustošanai izvēloties tās šķirnes, kuras vislabāk piemērotas Latvijas apstākļiem.

1.2. Ciltsdarba uzdevumi

Ciltsdarba pamatā ir sistemātiska dzīvnieku izlase un pāru atlase, nodrošinot tiem atbilstošus ēdināšanas un turēšanas apstākļus.

Galvenie uzdevumi ir sekojoši:

- izkopt tās produktivitātes īpašības, kas raksturīgas attiecīgajam šķirnes trušu ganāmpulkam;
- veikt padziļinātu selekcijas darbu audzēšanā pa līnijām, sadarbojoties vairākām saimniecībām vēlamā mērķa sasniegšanai;
- izkopt esošās trušu šķirnes un radīt jaunas ar labākām saimnieciski derīgām īpašībām;
- pārošanai izmantot augstvērtīgus vaislas dzīvniekus, kuri izaudzēti savā ganāmpulkā vai iegādāti no citiem šķirnes trušu ganāmpulkiem.

- 9.2. saņemt konsultācijas no sertificēta pārrauga par dzīvnieku pārraudzības organizēšanu;
- 9.3. iesniegt ziņojumu Datu centram par pārkāpumiem pārraudzības darbā;
- 9.4. nodrošināt pārraudzību normatīvajos aktos par cilts dokumentācijas kārtošānu un šajos noteikumos noteiktajā kārtībā.
- 9.5. šķirnes dzīvnieku audzēšanas saimniecības īpašniekam- sniegt šo noteikumu 7. punktā minēto pārraudzības informāciju šķirnes dzīvnieku audzētāju organizācijai.

Pašlaik pārraudzībā esošajos ganāmpulkos pamatā gaļas iegūšanai un arī vaislai audzē vidējo šķirņu trušus, kā arī trušus ar īpatnēju matu struktūru (Castor – Rex) galvenokārt ādiņu ieguvei.

Ideālā dzīvmasa šo šķirņu trušiem 4 mēnešu vecumā ir robežās no 2,5 līdz 3,2 kg un vairāk, atkarībā no šķirnes, dzimuma, turēšanas un ēdināšanas apstākļiem.

Pārraudzības informāciju par katru šķirnes saimniecību apkopo un izvērtē organizācijas ciltsdarba speciālisti un papīra formā tās viens eksemplārs glabājas organizācijas birojā, otrs- pie saimniecības īpašnieka. Pašlaik tiek apgūta Programma Rabis un visus datus varēs apkopot elektroniski, kur saimniecības īpašniekam būs pieja savai datu bāzei, bet ciltsdarba speciālistiem – visu saimniecību datu bāzēm.

Šogad un perspektīvā līdz 2016. gadam padziļināts selekcijas darbs veicams sekojošām vidēja lieluma trušu šķirnēm.

. **Jaunzēlandes sarkanais-** ķermeņa forma līdzīga Jaunzēlandes baltajam, mazāk apaļa. Ķermeņa priekšējā un pakaļējā daļa vienādi platas, labi muskuļotas, masīvas. Īpaši stingra un spēcīga ir mugura un ciskas. Kājas īsas, ar platu stāvotni. Galva spēcīga, ar platu pieri un purniņu. Segkrāsa piesātināta, lapsas sarkanumā, spoža. Acu apli, zods, vēders, kāju iekšpuse un astes apakšpuse nedaudz gaišāki. Apakškrāsa līdzīga segkrāsai. Acis brūnas, nagi tumšā raga krāsā. Vēlamā dzīvmasa pieaugušam dzīvniekam ne lielāka par 4,5 kg.

Vieglas kļūdas: tievas, garas kājas; mazāka galva; garš kakls; plānākas, šaurākas, noliektas vai pārāk garas ausis, gaišāka, pārslaina segkrāsa, gaišākā vai tumšākā nokrāsā ausu malas un ķīlis, bālgana astes apakšpuse; gaišākas krūtis, sāni, ciskas, kājas, un pēc vispārējiem vērtēšanas kritērijiem.

Smagas kļūdas: vāja un nepietiekama muskulatūras attīstība: ļoti gaišas krāsas dzīvnieki: tīri balts vēders; balta astes apakšpuse, un pēc vispārējiem vērtēšanas kritērijiem.

. **Kalifornijas-** šķirne izaudzēta ASV sarežģītas krustošanas rezultātā. Ķermenis īss, drukns, kompakts ar stingru muskulatūru. Ķermeņa uzbūve samērīgi viegla, vienmērīgi muskuļots no lāpstiņām līdz labi noapaļotai pakaļējai daļai. Kāju stāvotne plata.

Pamatkrāsa balta, iezīmējuma tumšais tonējums aptver purniņu, ausis, kājas un astes augšpusi, kontrastējot ar balto segkrāsu. Tonējums var būt melnā, zilā vai Havanas truša krāsā. Acis sarkanas, nagi raga krāsā. Dzīvmasa virs 5 kg nav pieļaujama. Trušu tēviņi labi izmantojami krustojumos ātraudzības un dzīvmasas pieauguma paaugstināšanai.

Vieglas kļūdas- garāka, mazāka galva; nedaudz pagarinātas ausis; bālas acis, viegli acu apļi; robains, nevienmērīgs zīmējums, paliels tumš plankums uz pakakles u.c.

Smagas kļūdas- Milžu vai Krievu truša tips; trūkst viens vai vairāki iezīmējumi; pārāk liela purniņa maska; stipri izteikti acu apļi; u.c.

. **Latvijas baltpieris-** iegūts krustošanas rezultātā, kā šķirne vēl nav oficiāli atzīta, taču veiksmīgi tiek izmantota Madonas novada saimniecībās trušu gaļas ieguvei. Ķermenis veltņveida, labi muskuļots. Kājas īsas un spēcīgas. Apmatojums biezs. Krāsa var būt dažāda, izņemot sudrabotu. Acis tumšas, nagi raga krāsā. Uz pieres balta „blesse” no ausu pamatnes līdz nāsīm, kas var aptvert galvu un var turpināties līdz priekšējām. Šīs šķirnes truši ātraudzīgi, mātītes pienīgas, ar labi izteiktu mātes instinktu, vidējais trusēnu skaits metienā-8. Pieļaujamā dzīvmasa līdz 5,5 kg.

Vieglas kļūdas- robains un nevienmērīgs zīmējums.

Smagas kļūdas- Holandes truša tips.

Trušu šķirne ar īpatnēju matu struktūru:

. **Castor-Rex-** ķermenis vienmērīgi plats. Kājas vidēji garas un spēcīgas. Kakls tikko redzams. Galva pagara, ar platu pieri un labi attīstītiem vaigiem. Ausis spēcīgas, harmonē ar ķermeni. Mātēm pieļaujama neliela pakakle. Segkrāsa uz ķermeņa bebra krāsā, sarkanbrūna, ar tumšāku vai gaišāku tonējumu, līdzīga svaigi izlobītam kastanīm. Segkrāsu matu galos pārklāj tumšāks šķidrants. Galva, ausis, krūtis, priekškājas, ķermeņa sāni un ciskas mazliet gaišākā krāsā. Ausu apmales

tumšas. Kāju iekšpuse, vēdera segkrāsa un astes apakša- balti. Pavilnas krāsa pa visu ķermeni, arī uz vēdera - tumši zila- apmēram līdz matu garuma pusei. Vīrs tumši zilās krāsas ir stingri norobežota, 6-7 mm plata, zaigojoša sarkanbrūna starpkrāsa, kas norobežota arī no segkrāsas. Apmatojums biezs, mīksts, tā garums no 17-20 mm. Acis un nagi- tumši brūni.

Dzīvmasa nedrīkst pārsniegt 5,00 kg.

Vieglas kļūdas- nedaudz ļengana stāja, nedaudz garāki akotmati, parupjāks vai paplānāks apmatojums, uz kakla viegls apmatojuma cirtojums vai viļņainums, apmatojums nedaudz par īsu vai garu, nepietiekami spožs, šaura vai plata starpkrāsa, pārāk daudz melno akotmatu galu, skausts pavāji apmatots.

Smagas kļūdas- izteikti ļengana, vārg stāja; akotmati pārāk gari, nevienmērīgi, cirtaini, viļņaini. Trūcīgi apmatotas kājas, apmatojums par garu vai īsu, iztrūkst melno matu gali. Pelēki sāni vai tukšumi.

3.Audzēšanas metodes

Šķirne ir mērķtiecīgā, noteiktos dabas un saimnieciskos apstākļos izveidota vienas sugas mājdzīvnieku kopa, kurai ir ģenētiski noteiktas saimnieciski derīgās īpašības, kopēja izcelšanās un tā ir pietiekamā skaitliskā apjomā, lai varētu sevi atražot. Tīršķirnes truši ir ģenētiski vienveidīgi ar noteiktām produktīvām īpašībām, kuras atbilstošos turēšanas un ēdināšanas apstākļos atšķiras no citām šķirnēm ar noteiktu produktivitātes līmeni un spēju nodot šīs īpašības pēcnācējiem gan tīršķirnes ietvaros, gan krustošanas rezultātā. Šķirnes dzīvniekus iedala tīršķirnes un krustojuma dzīvniekos. Šķirnību nosaka, pamatojoties uz dokumentiem pēc izcelšanās(ciltskartīte, sertifikāts, ieraksti ciltsgrāmatā), kā arī pēc fenotipiskām pazīmēm.

3.1.Tīraudzēšana

Tīraudzēšana ir audzēšanas metode, kad dzīvnieku pārošanu veic vienas šķirnes ietvaros. Audzējot tīršķirnē, cenšas saglabāt un pilnveidot šķirnes dzīvnieku produktivitāti un uzbūves tipu, pasargājot to no svešu asiņu piejaukuma. Šķirnes uzlabošanu panāk ar mērķtiecīgu dzīvnieku izlasi un atlasī.

Tīršķirnē ieskaita dzīvniekus, kuriem piemīt dotās šķirnes raksturīgākās īpašības un kuri cēlušies no vienas un tās pašas šķirnes vecākiem, kuru piederību tīršķirnei apstiprina dokumenti.

3.2. Krustošana

Krustošana ir divu vai vairāku šķirņu dzīvnieku pārošana, kas dod fenomenālo **heterozes** jeb **hibridizācijas efektu**, kas izpaužas uzlabotā reproducēšanas un dzīvotspējā. Ne visi starpšķirņu krustojumi dod vēlamos rezultātus, tādēļ krustošanai jāizvēlas savstarpēji atbilstošas šķirnes, kuru pēcnācējiem pārbaudīta vēlamo īpašību pārmantojamība.

Rūpnieciskā krustošana plaši pielietojama gaļas ieguves palielināšanai. Pārojot divu dažādu šķirņu trušus, visus pirmās paaudzes[F1] pēcnācējus realizē gaļai.

Pie triju šķirņu krustošanas pirmās paaudzes[F1] mātītes pāro ar kādu no trešās šķirnes tēviņiem. Šādi krustojot Vīnes zilo, Flandru un Balto milzi izveidota Melnbrūno trušu šķirne, kurai raksturīga spēcīga ķermeņa uzbūve, noapaļota ķermeņa pakalējā daļa, tie intensīvi aug līdz 4,5 mēnešu vecumam, mātītes pienīgas, metienā vidēji 9 trusēni, metieni izlīdzināti. Truši ir veselīgi, labi izmanto barību.

Lai uzlabotu kādu šķirnes nepilnību, pielieto asiņu pieliešanu- t.i. vienreizēju kādas šķirnes mātītes sapārošanu ar citas šķirnes tēviņu. Tālākās paaudzēs turpina pārot pamatšķirnes dzīvniekus.

Tabulā apskatāmi gaļas ieguvei plānoto krustojumu svara pieaugumi. Vislabākos rezultātus dod vidēji lielo šķirņu trušu tēviņi, kuriem raksturīga ātraudzība.

Tabula

Svara pieauguma palielinājums šķirņu krustojumiem

Svara pieaugums par 10-21 %	Tēviņš	Mātīte	Piezīmes
	JB	MBR	
	Vīnes	JB	
	Vīnes	B	
	Vīnes	K	
	K	JB	

4. Ciltsdarba organizēšana šķirnes trušu saimniecībās

Viens no svarīgākajiem uzdevumiem ir pareizi nokomplektēt ganāmpulka sastāvu. Komplektējot pamatsastāvu, vispirms ņem vērā dzīvnieku veselības stāvokli, neuzņēmību pret slimībām, šķirnes piemērotību vietējiem apstākļiem. Liela nozīme ir trušu auglībai un mātes instinktam, temperamentam, dzimumpotencei, tēviņu spermas kvalitātei u.c.

4.1. Veicamie pasākumi

Ik gadu šķirnes trušu ganāmpulkos nepieciešams veikt:

- individuālās produktivitātes un izcelšanās uzskaiti visiem šķirnes dzīvniekiem;
- individuālu vaislas trušu tēviņu, mātīšu un vaislai paredzēto jauntrušu bonitēšanu.

Vaislai paredzētos dzīvniekus izmanto ganāmpulka atjaunošanai vai realizē šķirnei.

4.2. Izlase un atlase

Dzīvnieku audzēšanas uzdevums ir šķirņu genofonda racionāla izmantošana. **Selekcija plašākā nozīmē ir izlase un atlase kā vienota procesa divas puses savstarpēji saistītā vienība.**

Izlases un atlases ceļā, pilnvērtīgas ēdināšanas un labas turēšanas apstākļos, katrā nākošajā paaudzē iespējams iegūt dzīvniekus ar augstāku produktivitāti.

Ganāmpulkā izlase dzīvnieku grupu-selekcijas kodolu. Vislabāko rezultātu sasniedz, ja izlasi veic pēc neliela galveno selekcijas pazīmju skaita, nosakot konkrētus mērķus.- un īpašības, pēc kurām izlasi veic. Izlase savukārt nosaka atlases iespējas. No selekcijas kodola grupas izlase pēcnācējus ganāmpulka atražošanai un vaislas trušu tēviņu izaudzēšanai.

Svarīga ir izcelšanās, jo vislielāko ietekmi uz pēcnācējiem atstāj tuvie senči- vecāki. Visvērtīgākie ir tie dzīvnieki, kuri no paaudzes uz paaudzi kļuvuši produktīvāki. Pamatsastāva dzīvnieki jānovērtē pēc pēcnācēju kvalitātes pēc pirmajiem diviem metieniem, jo ne vienmēr pēcnācēji manto vecāku labās īpašības. Viens no iemesliem var būt pāru nesaderība.

Pārošanai atlasa piemērotākos pārus.

5. Trušu identifikācijas sistēma

Lai nodrošinātu uzskaites sistēmu, veido dzīvnieku un ganāmpulku reģistru. Uz 1. janvāri šķirnes saimniecība pārskata iepriekšējā gada izmaiņas ganāmpulkā un precizē jauno pamatganāmpulka sastāvu, gada garumā atzīmējot notikušās izmaiņas (dzīvnieku ievēšanu, pārdošanu, izslēgšanu u.c.).saimniecības dokumentācijā, kas ciltsdarba speciālistiem pieejama Programmas datu bāzē. Saimniecībās, kur Programmu vēl ievieš, uzskaiti veic papīra formā. Ganāmpulkam jābūt reģistrētam normatīvajos aktos noteiktā kārtībā. Visus pamatsastāva un vaislai paredzētos trušus apzīmē- tetovējot. Tetovēšanu veic trusēnus atšķirot no mātes.

Kreisajā ausī iespiež saimniecības numuru, ko piešķir šķirnes trušu audzētāju organizācija. Pirms saimniecības numura liekami burti LV(Latvija).

Labajā ausī iespiež dzīvnieka individuālo numuru, kas sastāv no trim daļām;

- 1- dzimšanas mēnesis;
- 2- dzimšanas gada pēdējais cipars;
- 3- dzīvnieka numurs, sākot no viens vai divi pieaugošā secībā, kuru katru nākamo gadu sāk no jauna.

Mātītes apzīmē ar pāra cipariem, tēviņus- ar nepāra.

Piemēram: ja gada pirmais trusis dzimis 2011. gada 1. martā, viņa numurs ir 3-1 – 1 (tēviņam) vai 3-1 – 2 (mātītei).

Ganāmpulkā ievestie dzīvnieki saglabā oriģinālo numuru

6. Trušu izcelsmes reģistrācijas sistēma, ciltsdokumentācija

Ciltsdarbā ir noteikta šāda cilts dokumentācija:

Vaislas dzīvnieku individuālā kartiņa (tēviņa, mātītes);

Šķirnes dzīvnieka sertifikāts.

Šķirnes trušu audzētāju organizācijas veido šķirnes trušu reģistru. Šķirnes trušu audzētavas iesniedz organizācijai vaislas trušu sarakstus, kurus iekļauj kopējā reģistrā. Dokumentāciju saimniecībā kārto pēc vienotas formas, atbilstoši vispārējām prasībām:

1. Pamatganāmpulka saraksts

Uzrāda saimniecības numuru, īpašnieka vārdu, uzvārdu, adresi.

Ieraksta visus uz 1. janvāri ganāmpulkā esošos vaislas trušus, norādot dzīvnieka kārtu, šķirni, dzimšanas vietu, numurus abās ausīs un ciltsgrāmatā (ja ir), bonitējumu. Reģistrē gada laikā radušās izmaiņas. Piezīmēs no ganāmpulka izslēgtajiem norāda izslēgšanas iemeslu, ievestajiem ganāmpulku vai valsti, no kurienes trusis ievests.

2. Fermas žurnāls

Ietver ziņas par tēviņa un mātītes šķirni, šķirnību, identifikācijas numurus, pārošanas un atnešanās datumus, atnešanās rezultātus, pēcnācēju identifikācijas numurus, pēcnācēju dzīvmasu pa mēnešiem (2. pielikums), ziņas par vakcināciju. Piezīmēs norāda izmantošanas veidu, izslēgšanas iemeslu u.c.

3. Gaļas produkcijas ražošanas žurnāls

Šajā žurnālā gaļas šķirņu trušu produktivitātes kontrolrādītājus. Norāda pārbaudāmo jauntrušu abu vecāku identifikācijas numurus, šķirni; jauntruša dzīvmasu pa mēnešiem, patērētās barības vienības vienas dzīvmasas vienības pieaugumam; kautiznākuma un tīrās gaļas iznākumu procentos.

4. Vaislas dzīvnieka individuālā kartiņa

Šo kartīti izraksta, dzīvniekam uzsākot vaislas darbību. Ievesto Dzīvnieku individuālās kartītes papildina vai izraksta no jauna, izmantojot un saglabājot ciltsdokumentā uzrādītos datus. Ierakstus kartītē izdara pamatojoties uz vecāku individuālajās kartītēs, fermas žurnālā un gaļas produkcijas žurnālā minētajām ziņām.

5. Ciltsapliecība (sertifikāts)

Ciltsapliecību izdod, reģistrē un datu ticamību ar parakstu un zīmogu apstiprina šķirnes dzīvnieku audzētāju organizācija, nepieciešamās ziņas iegūstot no attiecīgā dzīvnieka īpašnieka.

Ciltsapliecībā norāda sekojošu informāciju:

- izdevējorganizācijas un ciltsgrāmatas nosaukums (ja ir) , izdošanas datums, dzīvnieka audzētāja vārds, uzvārds, adrese, saimniecības reģistrācijas numurs;

LV03427 24, Dzintars Rancāns	Kalifor nijas	7,5	85-90	1,7- 2,0	2,1- 2,4	2,5- 2,9	55	> 60
LV06127 10, Ivanda Krīgerte	Jaunzē- landes sarka- nais	7	85-90	1,5	1,6- 1,9	2,0- 2,4	54	> 60
LV03018 16, Dzintra Karavai- čuka	Latvi- jas Balt- pieris	7	85-90	2,0- 2,4	2,5- 2,9	3,0- 3,3	56	> 60

Saimniecībās, kurās veic padziļinātu selekcijas darbu ar kādu no trušu šķirnēm, saskaņā ar organizācijas speciālistu apstiprinātu individuālo ganāmpulka izkopšanas plānu uzskaita iegūtos selekcionējamo pazīmju rezultātus un aprēķina katras pazīmes **selekcijas efektu SE**- par cik pēcnācēju pazīmes vidējais matemātiskais atšķiras no sākuma populācijas vidējā matemātiskā, tādejādi nosakot pēcnācēju pārākumu (vai otrādi) pār sākuma populācijas vidējo.

$$SE = \frac{F - P}{V - P}, \text{ kur}$$

F- pēcnācēji, V- vecāki, P- populācija (šķirne)

Pēc šīs formulas aprēķinātais koeficients atspoguļo faktisko ģenētisko efektu ar + vai – zīmi. Ja iznākums ir pozitīvs, tad selekcija attiecīgajā virzienā ir veikta pareizi.

Piemēram. Pēc pētījuma rezultātiem **trusēnu skaits metienā** mātītēm:

Nr. 432- 6 gab.

Nr. 436- 7 gab.

Nr. 438- 8 gab.

Nr. 4310- 6 gab. Vidējais aritmētiskais- 6,75.

Vecākiem bērnu skaits metienā 6,5 gab.. Populācijas vidējais-6,3 gab..

$$F - P \quad 6,75 - 6,3 \quad 0,45$$

$$\text{Tad } SE = \frac{F - P}{V - P} = \frac{6,75 - 6,3}{6,5 - 6,3} = \frac{0,45}{0,2} = 0,23$$

$$V - P \quad 6,5 - 6,3 \quad 0,2$$

Tātad selekcija auglības palielināšanas virzienā veikta pareizi.

Katram dzīvniekam aprēķina atsevišķus selekcionējamo pazīmju indeksus un gala rezultātā aprēķina vienu kopējo dzīvnieka ciltsvērtības jeb selekcijas indeksu **S**. Atsevišķo pazīmju indeksu apvienošanai vienā kopējā selekcijas indeksā lieto ekonomiskos svarus, kas ir mainīgs lielums, un norāda dotās pazīmes svarīgumu konkrētam ciltsvērtības modelim. Piemēram- gaļas šķirnes trušiem kautiznākuma rādītājs būs svarīgāks nekā ādiņai audzējamo trušu šķirnēm.

$$\text{Selekcijas indekss } S = b_1 \times P_1 + b_2 \times P_2 + b_3 \times P_3 \dots,$$

kur **b**- svaru koeficients katram mērījumam,

P- katra no pētāmā indivīda atsevišķajām pazīmēm

Sertificētas šķirnes trušu audzēšanas saimniecības ne retāk kā vienu reizi gadā pārbauda attiecīgās šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzētāju organizācijas nozīmēta komisija, kas sastāda apsekošanas aktu un pieņem lēmumu par šķirnes trušu audzēšanas saimniecības statusa pagarināšanu, apturēšanu vai anulēšanu un iesniedz informāciju Datu centram.

Selekcijas darbu atzītās šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzētāju organizācijas īsteno savu biedru sertificētās šķirnes trušu saimniecībās saskaņā ar saimniecības izstrādātu un organizācijas ciltsdarba speciālistu apstiprinātu individuālo ganāmpulka izkopšanas plānu, kurā norādītas selekcionējamās pazīmes un pasākumi šo mērķu īstenošanai. Lai sasniegtu labākus rezultātus, vēlama cieša to saimniecību sadarbība, kurās selekcijas darbs tiek veikts ar vienas šķirnes dzīvniekiem, jo nav iespējams ar panākumiem selekcionēt vienlaicīgi vairāk kā divas pazīmes.

7.1. Produktivitātes vērtēšana

Mātītēm svarīgi ir sekojoši rādītāji:

- spēja regulāri apaugļoties;
- metiena lielums (auglība);
- metiena izlīdzinātība;
- nedzīvi dzimušo trusēnu skaits (norāda uz letālā gēna klātbūtni);
- mātes instinkts;
- pienīgums.

Tēviņus vērtē pēc:

- aktivitātes pārošanas laikā;
- grūsno mātīšu īpatsvara (ne mazāk kā 92%);
- pēcnācēju ātraudzības un barības izmantošanas;
- kautiznākuma un tīrās gaļas iznākuma.

Gaļīgums un tīrās gaļas iznākums ir ekonomiski svarīgi rādītāji. Par pirmo liecina labi attīstīta muskulatūra, kas piešķir ķermenim noapaļotas formas. Tīrās gaļas iznākumu iegūst, gaļu noņemot no kautķermeņa kauliem un nosverot.

7.2. Šķirnes trušu vērtēšana pēc fenotipa

Vērtēšana pēc fenotipa ir tikai vērtēšanas daļa. To vērtē pēc vienotā Eiropas standarta (Standard 2003). Šeit neiekļautās šķirnes pieskaņo līdzīgām šķirnēm. Vērtējumu veic trušiem, kuri sasnieguši vaislas gatavību. Trušus vērtē pēc 7 pozīcijām 100 punktu sistēmā:

1. Tips un ķermeņa forma	20 punkti
2. Dzīvmasa	10 punkti
3. Apmatojums	20 punkti
4. Šķirnes īpašā pazīme	15 punkti
5. Šķirnes īpašā pazīme	15 punkti
6. Šķirnes īpašā pazīme	15 punkti
7. Sanitārais stāvoklis	5 punkti
Kopā :	100 punkti

Izstādēs vērtē tikai pēc fenotipa, kas pilnībā nenosaka ciltsvērtību.

7.3. Jauntrušu novērtēšana

Jauntrušu vērtējuma rādītāji ir orientējoši, bet nepieciešami.

Pirmo reizi vaislai paredzētos trusēnus izlasa, atšķirot no mātēm, ņemot vērā trušu mātes auglību, mātes īpašības (pienīgums, temperaments, mātes instinkts), trusēnu dzīvotspēju, kā arī dzīvmasu atšķiršanas laikā. Sver ik mēnesi. Ļoti svarīgi, lai metienā nebūtu nedzīvi dzimušo. Maksimāli pieļaujama mazuļu nobeigšanās % līdz atšķiršanai ir 10- 15%.

Otro reizi trušus pārskata 3 mēnešu vecumā- novērtē pēc šķirņības, dzīvmasas, eksterjera, ķepu apmatojuma, veselības stāvokļa. Dzīvmasa

raksturo ātraudzību. Šajā laikā ķermeņa uzbūves defekti ir jau pamanāmi. Pēc apmatojuma var daļēji spriest par gaidāmo vispārējā apmatojuma biezumu. Augšanā atpalikušos vai ar eksterjera defektiem izbrāķē. Gaļas trušu selekcijā nepieciešama regulāra jauntrušu svara pārbaude. Svarīgs rādītājs ir jostas vietas platums, jo tas raksturo gaļīgumu.

Trešo reizi ataudzējamus trušus novērtē pirms pārošanas (vecums atkarīgs no šķirnes). Vidējā lieluma šķirnēm tas ir 5-6 mēneši. Vērtē pēc dzīvmasas un eksterjera.

8. Šķirnes trušu pārdošana vaislai

Šķirnes trušus var pārdot saimniecības, kurās veic pārraudzību, ir noteikumiem atbilstoša trušu produktivitātes un izcelšanās uzskaitē. Ganāmpulka dzīvnieki nedrīkst būt slimi ar infekcijas un invāzijas slimībām.

Sertificētas šķirnes trušu saimniecības tirgojot dzīvniekus pircējam izsniedz sekojošus dokumentus:

- pārdodot jauntrusi - izsniedz jauntruša individuālo kartiņu (specifikāciju);
- vaislas trušiem –vaislas truša individuālās kartiņas kopiju vai ciltsapliecību (sertifikātu).

9. Ciltsgrāmatas kārtošanas metodika

Par ciltsgrāmatas kārtošanas lietderīgumu lemj attiecīgās oficiāli apstiprinātās šķirnes trušu audzētāju organizācijas speciālisti.

- Ciltsgrāmatu kārto organizācija, ierakstot tajā tikai pārraudzībai pakļautus dzīvniekus, kurus audzē pēc attiecīgās trušu šķirnes ciltsprogrammā noteiktajām un ganāmpulka izkopšanas plānā iekļautajām prasībām.

Lai trusi reģistrētu ciltsgrāmatā, īpašnieks, noslēdzot pavasara vai rudens bonitēšanu, iesniedz organizācijai pieteikumu un truša individuālās kartiņas kopiju. Sertificēts pārraugis-vērtētājs pārbauda datu atbilstību. Ja dzīvnieka reģistrācija ciltsgrāmatā tiek atteikta, speciālisti sniedz motivētu atteikumu.

Ciltsgrāmatā reģistrētam dzīvniekam piešķir numuru, kuru ausī neiespiež, bet to atspoguļo visos zootehniskās uzskaites dokumentos. Datus par Ciltsgrāmatā reģistrētiem dzīvniekiem glabā organizācijas arhīvā.

Ciltsgrāmatu iedala **galvenajā daļā - A** un **papilddalā B**.

Galvenajā(A) daļā ieraksta izcilus **tīršķirnes trušus**, kuru izcelsme zināma četrās paaudzēs un tie ir bonitēti, **novērtējot to produktivitāti.**

- bonitējums ne zemāks par 95 punktiem;
- no tēviņa aplektajām mātītēm ne mazāk kā 92% ir apaugļotas;
- auglība vidēji ne mazāk kā 5 trusēni metienā, nepieļauj nedzīvi dzimušos;
- dzīvmasa 3 mēnešu vecumā atbilstoša attiecīgās šķirnes prasībām;
- gaļas un gaļas- kažokādu šķirnēm kautiznākums ne mazāks par 58% vidēji pēc pēcnācēju nokaušanas (importētajiem vecvecākiem un vecvecvecākiem šos datus var neuzrādīt).

Papilddalā (B) ieraksta **augstvērtīgus šķirnes dzīvniekus**, kuru izcelsme zināma divās paaudzēs, **kuri ir bonitēti un novērtēta to produktivitāte:**

- bonitējums ne zemāks par 95 punktiem;
- no tēviņa aplektajām mātītēm ne mazāk kā 92% ir apaugļotas;
- auglība vidēji ne mazāk kā 5 trusēni metienā, nepieļauj nedzīvi dzimušos;
- dzīvmasa 3 mēnešu vecumā atbilstoša attiecīgās šķirnes prasībām;
- gaļas un gaļas- kažokādu šķirnēm kautiznākums ne mazāks par 58% vidēji pēc pēcnācēju nokaušanas (importētajiem vecvecākiem un vecvecvecākiem šos datus var neuzrādīt).

Ciltsgrāmatu izmanto:

- patiesi vērtīgāko trušu apzināšanai;
- ciltsdarba sasniegumu analīzei;
- turpmāko ciltsdarba uzdevumu noteikšanai.

10. Jaunu šķirņu veidošana un apstiprināšana

Šķirni veidojošās krustošanas uzdevums ir radīt pilnīgi jaunu šķirni ar jaunām īpašībām. Šajā gadījumā izmanto divas vai vairākas šķirnes. Pēc otrās vai trešās pakāpes krustojuma iegūšanas veido vēlamo dzīvnieku grupas un uzsāk audzēšanu „sevī”.

Jaunizveidotā šķirne rūpīgi jāpārbauda un vispusīgi jāizvērtē. Bez tam nepieciešams, lai tās vīriešu un sieviešu indivīdu skaits, kuri spējīgi radīt kvalitatīvus un šķirnei atbilstošus pēcnācējus, būtu pietiekami liels un sasniegtu vismaz normatīvajos dokumentos norādīto, kā arī dzīvnieki tiktu

audzēti vismaz desmit šķirnes saimniecībās pēc iespējas dažādos Latvijas novados.

PIELIKUMI

Ciltsdokumentos izmantotie trušu šķirņu saīsinājumi

Jaunzēlandes baltais	JB
Jaunzēlandes sarkanais	JS
Burgundas	B
Vīnes zilais	VZ
Vīnes zilipelēkais	VZP
Vīnes baltais	VB
Vīnes melnais	VM
Vīnes pelēkais	VP
Kalifornijas	K
Flandrs	F
Franču auntrusis	FrA
Lielā šinšilla	LŠ
Čehu albīns	ČA
Reksi	Rx
Mazais sudrabetais	MS
Satīntruši	SA
Tīringas	T
Latvijas baltpieris	LBp
Havannas	H
Deilenārs	D
Melnbrūnais	MBR
Japānas	J

2. pielikums

Vēlamā trušu dzīvmasa, kg

Mēneši	1	2	3	4	5	6	7	8	Pieaudzis
Trušu šķirnes									
JS	0,6	1,4	2,2	3,2	3,7	4,1			4,5
B	0,6	1,5	2,2	3,0	3,5	3,9	4,2	4,5	5,0
JB	0,6	1,4	2,2	3,2	3,7	4,1			5,5
Vīnes	0,5	1,2	2,2	2,8	3,4	3,8	4,1	4,3	5,0
K	0,5	1,0	1,7	2,3	2,8	3,4	4,0		5,0
MBR	0,9	1,7	2,5	3,2	3,8	4,1	4,5	4,7	5,0
RX	0,5	0,9	1,4	1,9	2,4	2,8	3,3	3,5	5,0
SA	0,4	1,1	1,6	2,2	2,6	2,9	3,3		4,0
T	0,5	1,0	1,5	2,0	2,5	2,9	3,2	3,6	4,25
H	0,5	1,0	1,5	2,0	2,5	2,9	3,2	3,5	4,0
D	0,4	0,9	1,3	1,8	2,2	2,5	2,8		3,5
MS	0,4	0,8	1,2	1,6	2,0	2,3	2,5		3,25
F	0,8	1,7	2,4	3,0	3,5	4,0	4,3	4,6	7,0 un >
LBp	0,5	1,2	2,3	2,9	3,5	3,9	4,3	4,6	5,5

3. pielikums

Plānotie sasniedzamie rezultāti LSAB „Trusis un citi” šķirnes trušu audzētavās laika periodā no 2011. līdz 2016. gadam
Tabula

Ganāmpulks, ģiņš-nieks	Nr. Org.	Šķirne	Trusēni metienā, gab.	Saglabājamība, %	Dz-masa 2 mēn., kg	Dz-masa 3 mēn., kg	Dz-masa 4 mēn., kg	Kaut-iznākums, %	Kompaktuma indekss, %
LV0380222 Mirdza Siliņa	LV06	Rex castor	8	85-90	1,3-1,4	1,9-2,2	2,4-2,5	55	> 60
LV0603776 Ilga Mihmele	LV03	Kalifornijas	7,5	85-90	1,7-2,0	2,1-2,4	2,5-2,9	55	> 60
LV0342724 Dzintars Rancāns	LV016	Kalifornijas	7,5	85-90	1,7-2,0	2,1-2,4	2,5-2,9	55	> 60
LV0612710 Ivanda Krīgerte	LV018	Jaunzēlandes sarkanais	7	85-90	1,5	1,6-1,9	2,0- 2,4	54	> 60
LV0301816 Dzintra Karavaičuka	LV07	Latvijas baltieris	7	85- 90	2,0- 2,4	2,5- 2,9	3,0- 3,3	56	> 60

Piezīme. Piecu gadu laika periodā ir koriģēts saimniecību saraksts. Šķirnes trušu saimniecības statuss nav pagarināts sekojošu ganāmpulku ģiņšniekiem: Liliai Talmanei LV0602201- likvidēta nomātā novietnē;
Lindai Hīrai LV0140934- aizbraukusi no Latvijas.

4. pielikums

Saimniecību reģistrs, kurās plānots veikt ciltstarbu

Tabula

Ganāmpulks, īpašnieks	Nr. Org.	Šķirne	Selekcionējamās pazīmes	Auglība	Dz- masa 2 mēn., kg	Dz- masa 3 mēn., kg	Dz- masa 4 mēn., kg	Kaut- iznākums,%	Kompaktuma indekss, %
LV0380222 Mirdza Siliņa	LV06	Rex castor	Auglība, apmatojums	85-90	1,3- 1,4	1,9-2,2	2,4-2,5	55	> 60
LV0603776 Ilga Mihmele	LV03	Kalifornijas	Ātraudzība, auglība	85-90	1,7- 2,0	2,1-2,4	2,5-2,9	55	> 60
LV0342724 Dzintars Rancāns	LV016	Kalifornijas	Ātraudzība, auglība	85-90	1,7- 2,0	2,1-2,4	2,5-2,9	55	> 60
LV0612710 Ivanda Krīgerte	LV018	Jaunzēlandes sarkanais	Kompaktuma indekss, ātraudzība	85-90	1,5	1,6-1,9	2,0- 2,4	54	> 60
LV0301816 Dzintra Karavaičuka	LV07	Latvijas baltpieris	Ātraudzība, kautiznākums	85- 90	2,0- 2,4	2,5- 2,9	3,0- 3,3	56	> 60

Piezīme. Selekcija tiek veikta saskaņā ar Ciltstarba programmu pēc individuāla saimniecības ganāmpulka izkopšanas plāna, kuru apstiprinājuši biedrības speciālisti.

5. pielikums

LSAB
„Trusis un citi”

Nolikums šķirnes dzīvnieku audzēšanas saimniecību atestācijai

1. Šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanas saimniecību atestāciju veic biedrības valdes apstiprināta komisija, ja nepieciešams, pieaicinot kompetento uzraudzības iestāžu pārstāvjus, saskaņā ar Ciltsdarba un dzīvnieku audzēšanas likuma 7. panta otrās daļas 4. punktu.
2. Apsekojot saimniecību, komisija vadās pēc šī **nolikuma** par šķirnes dzīvnieku audzēšanas saimniecību atestāciju un pārbauda sekojošus rādītājus:
 - 2.1. Dzīvnieku iezīmēšanu- visiem pamatganāmpulka trušiem jābūt iezīmētiem (tetovētiem) un iezīmējumam jābūt skaidri salasāmam. Maksimālais igūstamais punktu skaits-10.
 - 2.2. Līguma esamību ar pārraugu –vērtētāju. Maksimālais punktu skaits- 10.
 - 2.3. Pārraudzības rezultātu atspoguļojumu dokumentācijā (indiv. dzīvnieku kartiņās, žurnālos, u.c.). Maksimālais punktu skaits 10.
 - 2.4. Labturības noteikumu ievērošanu. Maksimālais punktu skaits 10.
 - 2.5. Ēdināšanas atbilstību trušu fizioloģiskajām prasībām. Maksimālais punktu skaits 10.
 - 2.6. Sanitāro stāvokli trušu mītnēs un saimniecībā. Dzīvnieku veselības stāvokli. Atzīmēm par dezinfekcijām jābūt izdarītām žurnālā vai arī sastādītam aktam. Maksimālais punktu skaits 10.
 - 2.7. Savlaicīgu vakcināciju pret miksematozi un hemorralģisko vīrusu, ko apliecina saimniecību apkalpojoša veterinārārsta parakstīts **akts**, kurā norādīts vakcinēto dzīvnieku skaits, vakcinēšanas datums, izmantotās vakcīnas sērija, izgatavotājs un derīguma termiņš. Maksimālais punktu skaits 10.
 - 2.8. Pamatsastāva bonitējumu. Bonitētiem dzīvniekiem jābūt ne mazāk kā 90 % ar vērtējumu ne mazāku par 94 punktiem pēc Eiropas standarta. Bonitējumu apliecina vērtētāja aizpildīta un parakstīta truša vērtēšanas karte pēc 100 punktu novērtējuma. Vērtējumam jābūt ierakstītam dzīvnieka individuālajā kartiņā. Maksimālais punktu skaits 10.
 - 2.9. Auglību. Tai jābūt ne mazāk par 5 (pieciem) trusēniem metienā. Ierakstam jābūt izdarītam mātītes individuālajā kartiņā. Maksimālais punktu skaits 5.
 - 2.10. Pēcnācēju kautiznākumu. Gaļas šķirņu trušiem kautiznākumam jābūt ne mazākam par 55%. Maksimālais punktu skaits 10, bet gaļas- ādiņu trušiem ne mazākam par 52%. Maksimālais punktu skaits 5.
 - 2.11. Apmatojuma novērtējums- ne mazāk par 50 punktiem pēc Eiropas standarta. Maksimālais punktu skaits gaļas-ādiņu šķirņu trušiem -5, ādiņu trušu šķirnēm-10.
 - 2.12. Saimniecība piedalījies biedrības „Trusis un citi” rīkotajos pasākumos. Maksimālais iegūstamo punktu skaits ir 100. Ja saimniecība ieguvusi mazāk par 90 punktiem, tā netiek atestēta.

Par katru rādītāju punktu skaitu var samazināt par vienu, norādot iemeslu.

3. Ja biedrība ir saņēmusi no pretendenta: a) iesniegumu;
b) ganāmpulka raksturojumu;
c) ganāmpulka izkopšanas plānu,
tā mēneša laikā pēc šo dokumentu saņemšanas apseko saimniecību, saskaņo saimniecības ganāmpulka izkopšanas plānu ar attiecīgai šķirnei izstrādāto Ciltsdarba programmu un izvērtē ganāmpulka atbilstību šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanas statusam, par ko tiek sastādīts Apsekošanas akts, un pieņem lēmumu par:
 - 1) šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanas saimniecības statusa piešķiršanu vai;
 - 2) atteikumu piešķirt šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanas saimniecības statusu.
4. Informāciju par saimniecībām, kurām ir piešķirts šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanas saimniecības statuss biedrība iesniedz Valsts aģentūrā „Lauksaimniecības datu centrs”.
5. Ja biedrības komisija pieņēmusi lēmumu par atteikumu piešķirt šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanas saimniecības statusu, saimniecība pēc sešiem mēnešiem (ja ir novērsti apsekošanas aktā un lēmumā minētie trūkumi) var atkārtoti iesniegt iesniegumu par šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanas saimniecības statusa piešķiršanu.
6. Organizācijas komisija ne retāk kā reizi gadā pārbauda šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanas saimniecību ganāmpulkus.
7. Mēnesi pirms atestācijas termiņa beigām, saimniecība iesniedz biedrībai
 - a) iesniegumu par šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanas saimniecības statusa pagarināšanu;
 - b) ganāmpulka raksturojumu;
 - c) ganāmpulka izkopšanas plānu.

6. pielikums

Pārskats par LSAB „Trusis un citi” iepriekšējās darbības pieredzi ciltsdarba un ciltsdarba pakalpojumu jomā

Iepriekšējās darbības laikā biedrības speciālisti centušies īstenot Ciltsdarba programmā izvirzītos uzdevumus 2007. gadam un tuvākai perspektīvai līdz 2011. gadam.

Biedrībai ir trīs sertificēti pārraugi- vērtētāji truškopībā, kuri savas zināšanas sniedz citiem interesentiem lekcijās, semināros un praktiski vērtē dzīvniekus l/s izstādēs un saimniecībās. Ir sadarbības līgums ar LLKC Ozolniekos.

Šajos piecos gados gan ar biedrības gan valsts atbalstu ievests, saglabāts un pavairots Latvijā audzēto šķirnes trušu genofonds.

Nav izdevies saglabāt tādu Latvijas klimatiskajiem apstākļiem piemērotu šķirni kā Melnbrūnais (Krievija), jo patreizējie likumi dzīvnieku eksportam un importam saistībā ar šo valsti nerada tam labvēlīgus priekšnoteikumus. Esam nodibinājuši ciešus sakarus ar K.I. Skrjabina vārdā nosauktās Maskavas veterinārās medicīnas un biotehnoloģijas akadēmijas mācību spēkiem un darbiniekiem, tiekoties Eiropas sīkdzīvnieku audzētāju biedrības organizētajos apmācībuursos ekspertiem- vērtētājiem truškopībā. Iespējams, nākotnē Melnbrūnais atgriezīsies.

Salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem, pateicoties biedrības organizētajām ikgadējām vispārizglītojošām izstādēm un semināriem gan Dabas muzejā, gan Skonto hallē kā arī novados, arī neorganizētie trušu audzētāji sapratuši un atzinuši, ka izmantojot vaislai tīršķirnes dzīvniekus un pārbaudītus to krustojumus, trušu audzēšana dos labākus rezultātus.

Iepriekšējās darbības periodā biedrība korigējusi šķirnes saimniecību sarakstu (sakarā ar īpašnieka aizbraukšanu no Latvijas un nomātās novietnes likvidāciju).

Pašlaik biedrībā ir piecas šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanas saimniecības, kas piedāvā vaislas materiālu interesentiem un veic plānotu selekcijas darbu saskaņā ar Ciltsdarba programmas mērķiem un uzdevumiem, izkopjot un saglabājot šķirnei un atražošanai vēlamās pazīmes.

Iepriekšējos gados panākts kautsvara pieaugums sekojošu šķirņu dzīvniekiem:

- **Rex Castor**- par 0,3% ;
- **Kalifornijas**-par 0,2 %;
- **Jaunzēlandes sarkanam**- par 0,9 %.

Madonas novada „Sveķos” izaudzēta šķirne **Latvijas baltpieris**, kurai raksturīga liela ātraudzība, laba barības izmantojamība. Kautsvars-**56%**.

Mūsu šķirnes saimniecības ar saviem trušiem piedalījušās 25. un 26. Eiropas sīkdzīvnieku izstādēs Leipcigā un Nitrā. Dzīvnieku vidējais novērtējums- „ļoti labi”. 50% dzīvnieku tika nopirkti un aizvesti uz citām Eiropas dalībvalstīm.

Īpašu vietu nozarē ieņem trušu bioloģiskā audzēšana. Mūsu Priekuļos un Salaspilī sertificētie audzētāji izaudzē apmēram 1200 trušu gadā un piegādā kautuvei „Sveķos”.

Biedrības speciālisti izdevuši grāmatu „Trušu audzēšana” un brošūru „Pundurtrušu pasaulē”.

Pagājušajā gadā izstrādāta un pakāpeniski šķirnes saimniecībās tiek ieviesta specializēta datorprogramma kartiņu un žurnālu veidošanai un ciltsvērtības indeksa noteikšanai. Tas ļaus strādāt efektīgāk un optimālāk izmantot iegūto informāciju.